

het debat een eerste vereischte. Namen noemen is hier niet noodig.

Van hetgeen mij onder de oogen kwam uit de kerkelijke pers geef ik enkele korte citaten.

Prof. Bouwman wijst in „De Bazuin” eerst er op, dat een principiële beslissing over de zaak nog niet genomen is, ook niet op de Synode van 1914. Haar afwijzing geschiedde zonder dat de vraag principiële onder de oogen was gezien. We lezen:

De vorm van de voorstellen van 1914 was een geheel andere dan die thans door Overijssel gegeven is. Er is in 1914 niet alleen in de pers, maar ook op de Synode er op gewezen, dat het doctoraat is een schoolzaak, dat de school zelve het recht heeft om als wetenschappelijke school te doctoreeren. Maar door een zaak, die er niet bij behoorde, is in 1914 het debat geheel vertroebeld en in een verkeerd spoor geraakt. En toen eenmaal de kwestie van het doctoraat in een verkeerd licht werd gezien, was het niet meer mogelijk haar zuiver te behandelen. Prof. Hoekstra heeft toen mede namens anderen de juiste denkbeelden over een doctoraat aan de Theol. School in een kort en duidelijk betoog voorgedragen, en de gedachte uitgewerkt, die herhaaldelijk reeds vroeger in „De Bazuin” was voorgesteld, maar het mocht niet baten. De bestrijding van een gelachte omtrent leeringen van Dr. Kuyper ter loops in het geding gebracht beheerschte het debat. Voor menigman was toen de beschouwing door Prof. Hoekstra gegeven geheel nieuw, en de rapporteur, Prof. Ravinck, sprak uit dat hij zeer waarschijnlijk wel kon medegaan met deze gedachte, maar dat deze thans niet aan de orde was, en dat zij later wel eens kon behandeld worden. Daarop deed Prof. Bouwman het voorstel: „De Generale Synode, het rapport der Commissie gelezen en de debatten gehoord hebbende, het niet wenschelijk oordeelende, dat dit punt door een onrijpe en onzuivere stemming beslist wordt, besluit een vijftal deputaten te benoemen, met de opdracht de zaak van het doctoraat principiële te onderzoeken.” Doch dit voorstel kon slechts 14 stemmen op zich verenigen.

Men werpt tegen, dat de begeerde „uitbouw” van de Theol. School in strijd is met het „beding”, waarop de vereeniging der kerken in 1892 tot stand kwam. Prof. Bouwman ontkent de juistheid van deze bewering:

Uit den vorm van het beding, evenals uit de toen gewisselde stukken, blijkt dat het bij de Vereeniging, voor hen die het beding stelden, eenig en alleen ging over het zeggenschap der kerken inzake de opleiding.

De kwestie liep niet, zooals later wel eens gezegd is, over de vraag of de opleiding Universitair of seminairistisch zou zijn. Er is toen niet over gehandeld of de kerk wat men noemt een seminarium zou hebben voor de opleiding, neen, een wetenschappelijke opleiding werd door allen begeerd, en een seminairistische opleiding werd, zooals Prof. Wielenga schreef („De Bazuin” 1 Dec. 1899), door niemand noodzakelijk geacht. „Ook ging het niet”, zoo zegt Prof. Wielenga, „over kerkelijke opleiding en vrije studie. De vrije studie wilde niemand uitgesloten zien, gelijk ze ook in de kerken van 1834 altijd in zeer ruimen zin zelfs, is gehandhaafd. Het eigenlijke en eenige verschil liep over het zeggenschap der kerken inzake de opleiding harer leeraren.”

Prof. Bouwman gaat vervolgens na, welke veranderingen in het bestaan der Theol. School hebben plaats gehad na het „beding”, veranderingen, welke door niemand werden gezien als strijdig met het beding, welke integendeel met nadruk gevraagd werden, ook door hen, die thans den laatsten uitbouw der Theol. School niet wenschen. Toch kwamen die veranderingen hierop neer, dat de Theol. School niet meer praktisch een alleen domineesvormende inrichting werd, maar een theologische hoogeschool, met wetenschappelijke inrichting, die ook wetenschappelijke graden verleende (getuige ook de eischen van toelating, gelijk aan die van de V. U.; getuige de wijze van examinatie en de eischen, bij de examens gesteld, getuige ook het feit, dat de kerken voor de kandidaten van Kampen precies dezelfde kerkelijke examens behouden als voor die van de V. U.). Daarna gaat de hoogleraar verder:

Door deze ontwikkeling der Theol. School werd natuurlijk het beding van 1892 niet opgeheven. Nietoan dat er aan gedacht heeft. Ook kan niemand op goede gronden zeggen, dat elke uitbreiding of ontwikkeling van de Theol. School een schending zou zijn van hetgeen in 1892 bedongen is. In 1892 is alleen bedongen, dat de kerken het zeggenschap zouden hebben over de opleiding. Voorts is bedongen dat de opleiding wetenschappelijk moet zijn. Maar er is absoluut niets van gezegd, dat de opleiding niet verder mocht gaan dan tot een Candidaatsexamen. Als de kerken een breedere en een diepere ontwikkeling voor begaafde studenten wenschelijk mochten oordeelen, dan mogen zij met het volste recht uitspreken, dat ook de Theol. School haar onderwijs nog wat meer uitbreidt. Principiële kan er geen bezwaar zijn. Het onderwijs aan de Theol. School dient wetenschappelijk te zijn. Het Candidaatsexamen moet wetenschappelijk zijn. Waarom zou de Theol. School niet het doctoraalexamen mogen afdemen.

In „De Wachter” herinnert Ds Doekes o.m. aan de besluiten van de Synode van 1914; ook hij wijst af de gedachte, dat daar „een principiële beslissing” zou zijn genomen. We lezen:

Het grondt de loochening van bedoeld recht hierop, dat de Theologische School de eigen inrichting der

Kerken is. Het zegt niet, dat de uitoefening van het jus promovendi voor haar onnoodig moet worden geacht. Noch ook, dat het om praktische redenen thans ongewenscht is, dat ze dit recht uitoefent. Neen, er is uitgesproken, dat zij in genoemde kwaliteit op het promotierecht geen aanspraak kan maken. (Dr. Greijdanus, De Bazuin van 27 Nov. 1914.)

Is hiermee bedoeld, dat een dergelijk privilege afhangt van de vraag, wie een hoogeschool verzorgt en van wie ze uitgaat? We kunnen het moeilijk gelooven. Dr. Greijdanus heeft tegen de absurditeit van zulk een stelling aangewezen. Als de Theologische School geen aanspraak maken kan, zoolang ze staat onder de jurisdictie van de Kerken, maar er wel recht op hebben zou, zodra een Rockefeller of een vereeniging van burgers, kooplieden, enz. haar overnam! (De Bazuin van 27 Nov. 1914.)

Inderdaad, men denke eens aan den zeer beoemden en wijzen gemeenteraad van Amsterdam, die een universiteit er op na houdt.

In hetzelfde blad schrijft Ds J. H. Rietberg tegen het in „De Reformatie” opgenomen art. van Prof. Grosheide. Met name tegen Prof. Grosheide's opmerking, dat iemand, die te Kampen candidaat wordt, niet candidaat is voor den doctoralen graad, maar candidaat tot den heiligen dienst, stelt Ds Rietberg de opmerking, dat, ook reeds blijkens de te Kampen uitgereikte bul, sinds de reorganisatie van de Theol. School haar kandidaten zijn: candidaat in de heilige godgeleerdheid. Vervolgens:

Dat een candidaat in de heilige Godgeleerdheid, komende van de Theol. School het predikambt begeert, blijkt niet uit zijn Candidaatbul, maar uit het feit dat hij zich bij de Kerken aanmeldt voor het praeparatoir examen. Dan eerst blijkt het, dat hij zich Candidaat wil gesteld zien tot den Heiligen Dienst. Als hij voor dit praeparatoir examen slaagt, wordt door de Classis dan ook verklaard, dat hij mag staan naar den Dienst des Woords. Maar dit staat niet in de Candidaatbul van Kampen. Dat is een Candidaatbul in de heilige Godgeleerdheid. En omdat Candidaat zijn betekent naar iets dingen, daarom blijkt uit die bul dat hij als Candidaat in de heilige Godgeleerdheid dingt naar hetgeen op het Candidaatsexamen kan volgen, n.l. den doctoralen graad. Hoe zou anders de V. U. Kandidaten van Kampen zonder examen kunnen toelaten om te promoveeren?

Even later:

„In het voorbijgaan” herinnert prof. Gr. er even aan „dat in Nederland de doctorstitel een door de wet beschermde titel is.”

Laat ik in het voorbijgaan er even aan mogen herinneren dat de V. U. den effectus civilis ook niet heeft voor de Theol. Faculteit. En hoe reageert de wetenschappelijke wereld dan op den doctoralen graad van de Theol. Faculteit der V. U.? Als dat in orde is, waarom zou het dan voor Kampen niet in orde zijn?

Inderdaad is mij persoonlijk door een hoogleraar van een rijksuniversiteit nadrukkelijk verzekerd, dat aan deze universiteiten de examens van de V. U. ook niet erkend worden; iemand, die na kandidaatsexamen aan de V. U. te hebben gedaan, zou willen promoveeren aan een rijksuniversiteit, zou daar opnieuw candidaatsexamen moeten afleggen. Over de betekenis van den „effectus civilis” moet men dan ook zich geen illusies scheppen, wat betreft de aanvaarding van de examens der V. U. buiten haar kring. Toch zou het wel een dwaas moeten zijn, die durfde beweren, dat het wetenschappelijk peil der V. U. staat beneden dat der rijksuniversiteiten. De dissertaties bewijzen het wel anders. Maar daarom kan in Kampen hetzelfde gebeuren; en — kan „de wet” ons niet hinderen.

Dr. C. Bouma merkt in het „Geref. Kbl. v. Ov. en Dr.” op, dat we na 1914 thans in een heel andere sfeer leven; dat ook de wijze van voordragen der gedachte van het promotierecht van Kampen thans verschilt van wat toen te zien kwam:

De twist tusschen A en B, die we nu gelukkig vergeten zijn.

Gelukkig vergeten. Zoo is de sfeer van 1927. Anders dan die van 1914. Dat weet ieder, die in die jaren heeft geleefd. En dat behoort ieder te erkennen. Ik ben het geheel eens met wat Dr. H. H. K. dienangaande schreef: „Er is een hartelijke samenwerking op schier elk gebied, waarvoor we God niet genoeg kunnen danken”. Wij zijn naar elkander toegroeid, zooals Prof. Grosheide schreef in „De Reformatie”. Dat is de sfeer van 1927. En dat was met de sfeer nog van 1914; althans nog niet in die mate, dat alle vragen van ons kerkelijk leven van uit dat gezichtspunt konden worden gezien en ook zijn gezien.

Maar daarom gaat het niet aan, nu, in 1927 nog te argumenteeren met de redeneering, dat in 1914 de zaak principiële is beslist. Neen, zoo is het niet. Toen is de zaak besloten in de stemming van 1914, nog de verdeeldheid tusschen twee partijen. Toen zat nog de liefde voor Kampen of Amsterdam den broederen in het bloed. Nu is het de liefde voor Kampen en Amsterdam. Dat is het verschil. Wie toen voor Kampen was, stemde en sprak voor. En wie toen niet voor Kampen was, stemde misschien niet voor.

Dat is nu Gods zij dank veranderd. Niemand, die heeft meegeleefd, zal het anders zeggen. Niemand, die het ziet, zal er God niet voor danken.

De „Leeuw. Kbl.” meent, dat een twistappel binnengeworpen wordt, als men de kwestie aan de orde stelt:

Wanneer een gegeven toestand rust op een compromis en aan de eene zijde wil men op dezen compromis-toestand leeren maken, dan stelt men van die zijde eigenlijk geheel het compromis op losse schroeven, want, dan geeft men daarmede ook aan de andere zijde het recht weder kwesties te maken, wat men eenmaal was overeengekomen. Zoo staan we bij den eisch van het promotierecht dus eigenlijk weer voor de opleidingskwestie in haar geheel en omvang, in lengte en breedte en diepte en hoogte.

Of het op zichzelf wenschelijk zou zijn, de kwestie dan nu maar eens uit te vechten, laten we rusten. Maar dat het onder de gegeven omstandigheden nu daartoe de beste tijd zou zijn, wagen we toch in allen ernst in twijfel te trekken. De Fris, die nu weer dezen twistappel geworpen heeft onder ons volk, draagt o.i. door haar onvoorzichtigheid, ja roekeloosheid, wel een zeer groote verantwoordelijkheid.

Tegen deze opmerkingen is in het bovenstaande al iets ingebracht. Dat van den kant van hen, die de zaak op het tapijt brachten, geen sprake is van eenige onvriendelijkheid tegen de V. U. kan men soms reeds uit het lezen van hun namen afleiden. Men zal zich die moeite dan ook wel moeten getroosten; ook al om te verstaan, dat wat verlangd wordt met de „opleidingskwestie” niets te maken heeft. Het is zuiver een kwestie van afmaken wat reeds begonnen is, van voortweven aan een opgezet gewoef, van praktijk voor studenten, die promoveeren willen en ten slotte van nuchterheid: omdat een theologische hoogeschool in zichzelf het recht heeft graden te verleenen, zonder dat daarbij een vereeniging of communistische gemeenteraadsleden te pas behoeven te komen.

Ds Renting zegt dan ook in de „Gefl. Kbl.”:

Er is aanleiding genoeg, om een vroeger genomen besluit aan revisie te onderwerpen of, wil men, om rekening houdende met het historisch geworden, het recht te erkennen, dat de Hoogeschool, waaraan wetenschappelijk onderwijs gegeven wordt, als zodanig bezit. Gelijk datzelfde recht betrekkelijk nog maar kort geleden ook aan andere inrichtingen voor Hooger Onderwijs, die geen Universiteiten zijn, — wij bedoelen de Landbouw-Hoogeschool te Wageningen, de Technische Hoogeschool te Delft, de Handels-Hoogeschool te Rotterdam — verleend werd.

Als het de bedoeling was, om iets aan de Vrije Universiteit te kort te doen, dan zouden we ons met kracht tegen een dergelijke toelag verzetten. Maar nu de begeerte naar de erkenning van het promotierecht opkomt uit de overweging, dat reeds de eerste stap op dien weg werd gezet in het academisch kandidaatsexamen en deze weg toch consequent tot het einde toe mag worden afgegaan, nu schijnt het ons toe, dat men niet anders dan billijk en verstandig zou handelen, wanneer men het gevraagde toestond en men — vergun ons de uitdrukking — ook te Kampen den doctora-hoed verkrijgbaar stelde.

Ook verstandig!

We gelooven, dat de onderlinge liefde en de onderlinge waardeering er door zonden toenemen en dat deze liefde en waardeering ook der Vrije Universiteit ten goede zoude komen, ook thans, nu het Universitair onderwijs noodzakelijk moet worden uitgebouwd!

Later nog wel meer.

Kittel-Obbink-Grosheide-de Bray.

In „De Hervorming” schrijft Ds Drijver (vrijzinnig) over de „gematigde orthodoxie” van Kittel-Obbink. Bij de bespreking van het standpunt, dat de deitsche hoogleraar Kittel en de nederlandsche (ethische) hoogleraar Obbink innemen inzake de religie van het Oude Testament, lezen we o.m.:

Het bijzonder karakter van dit boek (het O. T.) ligt nl. in zyne religieuze waarde, welke religieuze waarde o.m. gezocht wordt in de wet, hoewel het in deze heet dat zij in Mozes' geest is opgetrokken op den grondslag van het geniale werk van den Babylonischen Hammurabi. Voorwaar een ietwat duister standpunt: heel wat minder duidelijk dan wat wij lezen in de door Prof. Grosheide bij Kok in Kampen uitgegeven Christelijke Encyclopedie voor het Nederlandsche Volk: „met de wijsheid, die van Babel uitging heeft Israëls God in Zijne bijzondere openbaring den strijd aangehouden”. — In gedachte hooren wij Guido de Bray instemmen: „juist zoo”.

Pikanterie en profanatie.

In „Delfsh. Kbl.” schrijft Ds Nomes iets in verband met wat hij las in het „Alg. Weekbl. v. Chr. dom en Cultuur”:

In het „Algemeen Weekblad voor Christendom en Cultuur” kwam onlangs een artikel voor van de hand van Marinus Cook. Het was getiteld „De zelfkant” en hield allerwonderlijkste staaltjes van valsche vernunft en gebrek aan eerbied voor het heilige.

Zie hier eenige schier ongelooflijke mededeelingen, die ons toonen, hoe groot het gevaar is, als men den eenvoud en de soberheid prijsgeeft, waarmede Gods Woord spreekt over den weg des levens.

„Zoo kondigt een Baptisten predikant, E. Hez Swen, in de hoofdstad des lands, Washington, aan, dat hij, tot meerdere stichting der gemeente, zal preken over het onderwerp: „Waarom een man een groote schaal met een gebraden kip er op uit het rann wierp”.

Een ander, zekere B. G. Hodge, predikant te Owensboro, Kentucky, noodigt zijn gemeente tot de godsdienstoefening door bekend te maken dat hij zal spreken over het onderwerp: „Solomon, a six-cylinder sport” (onvertaalbaar), en doet in zijn aankondiging de volgende vraag: Zoudt gij evenveel vrouwen en bijwijven kunnen hanteeren als deze oude snoeper? Terwijl een zekere Dr. Knickerbocker, te Knoxville in Tennessee, door de geheele stad laat aanplakken dat het onderwerp van zijn predikatie zal zijn: „Bijen en Vlin-

dors'
vlied
De
van
lijk,
hand
predi
kond
woor
1.
view
die t
movie
2.
op wa
3.
4.
den,
3.
onz
6.
een g
7.
den c
De
werel
werpe
het b
publi
deze:
Ho
makes
de lie
heid f
voor
die lie
beslitz
dan o
noten
Liefde
De
toch z
houde
van G
Hie
nieuw
Was
gedien
Zond
de eenz
logie in
gicn t
wellust
gen en
bladen
op een
grijpt n
ken, on
De lij
grijpen;
en het
heden.
diging l
armoed
dekken
teksten
moet l
zwijgen.

Geacht
De on
van zij
door M
gende z
Naar z

citeert d
doenlijke
echter i
gehande
dicht me
Verder

Hij d
motieven
spreekt v
tigste ee
voorkeur
uit het
het oorsj

In mijn
verwijzen
Biogr. wo
p. 344;
„orakel”
lating van
twintigste
U dank

Over t
De in
Dr de Jon
Ik had z
meening
Glasius v
noot 31 n
Twee a
passage z
schrijver,
maken.